
Стаття надійшла до редакції 29.12.2019

Перевірено на плагіат 08.01.2020 р.

унікальність – 94.74%

<https://doi.org/10.17721/StudLing2020.16.58-70>

УДК 811.161.2'373.7

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В МЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ

Тетяна Миколаївна Князь, knyaz_tm@ulr.net

канд. філол. наук, доцент

Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва

У статті подано огляд теоретичних засад лінгвопрагматичного, функціонального, структурно-семантичного методів дослідження фразеологізмів української мови в медійному дискурсі. Вербальна репрезентація є найпотужнішим каналом поширення інформації, саме тому актуальними залишаються такі важливі питання, як змістові та функціональні особливості лексичних, фразеологічних одиниць (ФО) медійного дискурсу. З'ясування основних методологічних засад дослідження особливостей функціонування фразеологізмів української мови в медійному дискурсі становить мету пропонованої роботи. Об'єктом дослідження є лінгвопрагматичні, структурно-семантичні особливості функціонування фразеологізмів української мови в медійному дискурсі. Розглянуто різні види структурно-семантичних трансформацій фразеологізмів. Трансформовані фразеологізми в медійному дискурсі демонструють динаміку оцінного, ідеологічного й культурного сприйняття дійсності. Реалізація прагматичних можливостей усічених фразеологізмів відбувається завдяки контексту чи ситуації, інтенцій мовця, а також з урахуванням мовної і культурної компетентності комуніканта. Фразеологізми відіграють особливу роль у процесі комунікації, прагматична цінність яких полягає в здатності вплинути на адресата в певній комунікативній ситуації. Фразеологізми української мови виконують у медійному дискурсі найрізноманітніші функції: номінативну, оцінну, емоційно-експресивну, прагматичну, функцію характеристики соціального стану суспільно-політичних діячів тощо.

Ключові слова: медійний дискурс, фразеологічна одиниця, трансформація, лінгвопрагматика.

© Kniaz T. M. [Knyaz' T. M.], knyaz_tm@ulr.net

Methodological Principles of Investigating Ukrainian Phraseologisms in Media Discourse [Metodologichni zasady doslidzhennja frazeologizmiv ukrai'ns'koi' movy v medijnomu dyskursi] (in Ukrainian)

METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF INVESTIGATING UKRAINIAN PHRASEOLOGISMS IN MEDIA DISCOURSE

Tetiana M. Kniaz, kniaz_tm@ulr.net

Ph.D in Philology, Associate Professor

Kharkiv National Agrarian University named after V. V. Dokuchayev

The article deals with theoretical grounds of lingvo-pragmatic, functional, structural and semantic methods of research, which are used for analyzing phraseological units (PhU) of the Ukrainian language in media discourse. The verbal representation is the most powerful channel for information dissemination. That is why such important issues as the semantic and functional features of lexical, phraseological units of media discourse remain relevant. The clarification of the main methodological principles of studying the peculiarities of functioning the phraseology in the Ukrainian media discourse is the purpose of the proposed work. The object of research is the lingvo-pragmatic, structural and semantic features of phraseologisms' functioning in the Ukrainian media discourse. Different types of structural and semantic transformations of phraseological units have been analyzed in the article. The transformed phraseologisms in media discourse demonstrate the dynamics of evaluative, ideological and cultural perception of reality. The realization of the pragmatic possibilities of "contracted" phraseological units happens due to the context or situation, the intentions of the speaker, as well as the linguistic and cultural competence of the communicator. Phraseological units play a special role in the process of communication, the pragmatic value of which lies in the ability to influence the addressee in a particular communicative situation. The phraseologisms of the Ukrainian language perform a variety of functions in the media discourse: nominative, evaluative, emotionally expressive, pragmatic, the function of characterizing the social status of social and political figures etc.

Key words: media discourse, phraseological unit (PhU), transformation, lingvo-pragmatics.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ УКРАИНСКОГО ЯЗЫКА В МЕДИЙНОМ ДИСКУРСЕ

Татьяна Николаевна Князь, kniaz_tm@ulr.net

канд. филол. наук, доцент

Харьковский национальный аграрный университет им. В. В. Докучаева

В статье представлен обзор теоретических принципов лингвопрагматического, функционального, структурно-семантического методов исследования фразеологизмов

© Князь Т. М. [Князь Т. Н.], kniaz_tm@ulr.net

Методологічні засади дослідження фразеологізмів української мови в медійному дискурсі
[Методологические принципы исследования фразеологизмов украинского языка в медийном дискурсе]

(Українською / На укр. яз.)

украинского языка в медийном дискурсе. Вербальная репрезентация является мощнейшим каналом распространения информации, именно поэтому актуальными остаются такие важные вопросы, как содержательные и функциональные особенности лексических, фразеологических единиц (ФЕ) медийного дискурса. Выяснение основных методологических принципов исследования особенностей функционирования фразеологизмов украинского языка в медийном дискурсе представляет цель предлагаемой работы. Объектом исследования являются лингвопрагматические, структурно-семантические особенности функционирования фразеологизмов украинского языка в медийном дискурсе. Рассмотрены разные виды структурно-семантических трансформаций фразеологизмов. Трансформированные фразеологические единицы в медийном дискурсе демонстрируют динамику оценочного, идеологического и культурного восприятия действительности. Реализация прагматических возможностей усеченных фразеологизмов происходит благодаря контексту или ситуации, интенций говорящего, а также языковой и культурной компетентности коммуниканта. Фразеологизмы играют особую роль в процессе коммуникации, прагматическая ценность которых состоит в способности повлиять на адресата в определенной коммуникативной ситуации. Фразеологизмы украинского языка выполняют в медийном дискурсе разнообразные функции: номинативную, оценочную, эмоционально-экспрессивную, прагматическую, функцию характеристики социального положения общественно-политических деятелей и т.п.

Ключевые слова: медийный дискурс, фразеологическая единица, трансформация, лингвопрагматика.

Вступ. В останні десятиліття спостерігаємо інтерес до антропоцентрично орієнтованої лінгвістики, метою якої є дослідження взаємозв'язку мови й людини, національних та індивідуальних особливостей проявів комунікації, мислення, свідомості, культури. На думку Б. О. Серебренникова, для носія мови реальний світ (матеріальний і фізичний) існує у вигляді: 1) реальної дійсності; 2) першої сигнальної системи; 3) другої сигнальної (вербальної) системи дійсності – мови [Серебренников, 1991, с. 56]. Мовна картина світу спроможна дати уявлення про ментальність народу, оскільки в ній акумульовані результати пізнавальної діяльності суспільства. Мова зумовлює характер мислення, спосіб розуміння й пізнання світу, впливає на свідомість і поведінку людини. Будь-який текст неможливо вивчати поза людиною, яка є його творцем, адже саме особистість відображає динаміку мисленнєвого розвитку людства, реалізує способи репрезентації думки, моделює суголосний часові образ світосприйняття.

Теоретичні засади сучасних досліджень різних типів дискурсу в аспекті взаємозв'язку понять «мова і людина», «мова і культура», «мова і суспільство» заклали праці Т. А. ван Дейка (1999), Р. Водака (1996), В. І. Карасика (2002),

О. С. Кубрякової (1995), К. С. Серажим (2002), П. Серіо (1990), М. Талбот (2007). У дослідженнях цих науковців розроблено теоретичні підвалини визначення поняття *дискурс*, розглянуто ознаки дискурсу і його співвідношення з текстом, типології (класифікації) дискурсу, рівні організації дискурсу, запропоновано й апробовано методи досліджень дискурсу в різних наукових парадигмах.

Медійний дискурс належить до інституційного типу дискурсу, відповідно «характеризується масштабністю впливу на аудиторію, бере участь у конструюванні особливої реальності» [Talbot, 2007, с. 3], є невід'ємним інформаційно-комунікативним засобом сучасного суспільства. Репрезентація державно-політичної, економічної, історичної, соціально-культурної інформації різними засобами медіа привертає увагу населення до актуальних питань країни і світу, що впливає на сприйняття інформації, унаслідок чого формується у свідомості споживачів певна картина світу, що відіграє суттєву роль у процесі створення суспільної думки. Отже, медіа сприяють формуванню і зміцненню національної свідомості суспільства, а також, розповсюджуючи інформацію, виступають інструментом впливу на свідомість людей, у тому числі в аспекті впровадження різних тенденцій, ідеологій, образів, стилів поведінки й мислення тощо.

Оскільки вербальна репрезентація є найпотужнішим каналом поширення інформації, актуальними залишаються такі важливі питання, як змістові та функціональні особливості лексичних, фразеологічних одиниць (ФО) медійного дискурсу. Медійний дискурс відрізняється активними процесами збагачення мовної палітри за рахунок уведення в текст лексем, фразеологізмів, що закріплюються на підсвідомому рівні споживачів інформації та відображають індивідуальне світосприйняття, уявлення, стереотипи.

З'ясування основних методологічних засад дослідження особливостей функціонування фразеологізмів української мови в медійному дискурсі становить **мету** пропонованої роботи.

Об'єктом аналізу є масив фразеологізмів української мови; структура, внутрішня форма; лінгвопрагматична основа фразеологізмів.

Предметом дослідження є лінгвопрагматичні, структурно-семантичні особливості функціонування фразеологізмів української мови в медійному дискурсі.

З позиції антропоцентризму мова і мовлення вивчаються у взаємодії і визначаються як результат когнітивно-комунікативної діяльності особистості. О. С. Кубрякова підкреслює важливість урахування людського фактору в мові, називаючи мову «вікном у духовний світ людини, її інтелект, засобом доступу до таємниць мисленнєвих процесів» [Кубрякова, 2012, с. 26]. Отже, одним із пріоритетних для антропоцентризму є положення про те, що людина найповніше розкриває свою сутність у комунікації. Відповідно фразеологія визначається як антропоцентрична підсистема мови, адже ФО характеризують переш за все людину, її почуття, соціальний стан, сферу діяльності тощо. Семантика ФО відображає поняттєві, оцінні, емотивні елементи. Наприклад, ФО *із завмиранням серця* автор використовує для підкреслення таких емоцій, як тривога, хвилювання у зв'язку з очікуванням призначення нового міністра охорони здоров'я: *У цивілізованих країнах люди не знають імені міністра охорони здоров'я. Ми ж стежимо за цим призначенням кожного разу із завмиранням серця* [Українська правда, 2.09.2019].

Дослідження людського чинника в мові, пояснення виконання мовою низки функцій є важливими для вивчення мови в динаміці. Загальною закономірністю розвитку фразеологічного масиву української мови, як і лексичного, є чутливість до змін, що відбуваються в суспільстві, у різних сферах людської діяльності [Князь, 2015, с. 21]. Динамічні процеси розвитку фразеологічного фонду української мови досить виразно розкриваються при аналізі фразеологічних матеріалів як у традиційній, так і трансформованій формах, зафіксованих у медійних виданнях, що відображають мовну практику представників різних соціальних груп. Саме тому актуальними залишаються питання, що стосуються структурно-семантичних трансформацій, особливостей функціонування фразеологічних одиниць у медійному дискурсі.

Синергетика внутрішньомовного середовища детермінована ззовні насамперед динамікою етносвідомості як колективного носія інформації про світ і внутрішнім рефлексивним досвідом народу, стереотипно й символічно відображених у його культурі [Селиванова 2007, с. 58]. Досліджуючи лексико-семантичну, перифрастичну динаміку української мови, М. Степаненко зауважує, що зміни в українській мові періоду 2017 року, з одного боку, пов'язані зі змінами, що сталися в 2005-2016 рр., з іншого боку, виявляють самобутні ознаки, оскільки постають як реакція й активний вплив на події натеperішнього суспільства [Степаненко, 2018, с. 4]. Медійний дискурс

відображає події, зміни, що відбуваються в усіх сферах суспільно-політичного життя народу, особливості функціонування і розвитку суспільних інститутів з їх безпосередніми представниками. М. Степаненко виділяє в публіцистично-політичному дискурсові два семантичні типи: «Суспільний розвиток» і «Людина», що є більш продуктивним [Степаненко, 2018, с. 3]. На нашу думку, це пояснюється тим, що саме лексеми, перифрази, фразеологізми влучно характеризують людину за різними ознаками в суспільно-політичній царині.

Реалізація лінгвокреативного потенціалу людської свідомості як когнітивна здатність до опанування нової інформації, до поглиблення вже пізнаного, до створення нових пізнавальних моделей потребує використання нових мовних засобів. Отже, у лінгвістиці лінгвокреативні механізми свідомості відображаються перше за все явищем трансформації, словотвірної номінації, що мають велике значення для зберігання і трансляції інформації.

Останніми роками вивченню різних типів структурно-семантичних трансформацій, процесів неологізації, перифрастичного у політичному, художньому, публіцистичному дискурсах присвячено низку наукових робіт, дисертаційних досліджень (І. Я. Глуховцева (2012), М. В. Жуйкова (2007), В. М. Мокієнко (2007), О. О. Селіванова (2007), М. Степаненко (2018)). Серед семантичних змін, як правило, науковці розглядають підміну одного значення іншим; розширення значення фразеологізму; підкреслення якого-небудь відтінку значення. Щодо зміни форми фразеологізмів, виділяють заміну компонентів фразеологізму їх лексичними варіантами; еліipsis, тобто усічення форми фразеологічних одиниць, поширення компонентного складу ФО.

Мова за допомогою компресії, усічення надає комуніканту можливість економії мовних засобів способом скорочення слів-компонентів фразеологізму. Реалізація прагматичних можливостей усічених фразеологізмів відбувається завдяки контексту чи ситуації, інтенціям мовця, а також із урахуванням мовної і культурної компетентності комуніканта. Фіксуємо трансформовану ФО *тріщить по швах* (*тріщати по всіх швах* – “бути під загрозою краху, розпаду, руйнування і т. ін.”) [Білоноженко, 2003, с. 724]. Автор випускає слово-компонент *всіх* з метою характеристики ситуації, коли під загрозою розпад певної політичної партії, а не занепад у державі загалом: *Монобільшість «Слуг народу» тріщить по швах* (Радіосвобода 16.03.2020).

В аналізованому матеріалі найбільшою трансформаційною активністю характеризуються ФО, що складаються із трьох і більше слів-компонентів.

Опущенню може піддатися як стрижневий, так і граматично залежний компонент. Фразеологічний еліпсис надає мовленню виразності, має додаткове емоційно-експресивне значення, інтенсифікує окремі елементи змісту.

Порівняльні фразеологізми належать до найбільш динамічних структурно-семантичних частин фразеологічного складу мови. Як правило, вони виділяються більшою прозорістю внутрішньої форми, експлікованою порівняльним сполучником *як*. Для підкреслення несподіваного враження від певної ситуації автор використовує трансформований порівняльний фразеологізм *як холодний душ* (пор.: *мов водою облитий*): *Токсична ідея запровадження квот на імпорт міндобриб не на жарт сколихнула аграрну спільноту та подіяла як холодний душ в непрості часи карантину* [Українська правда, 16.06.2020]. «Порівняння – не просто спосіб найменування навколишньої дійсності, але й досить яскравий спосіб її оцінки. Порівняння експресивно, наочно, образно характеризує людину, явища природи, повсякденні ситуації. Саме образність і яскравість дозволяють віддати перевагу ощадливому й точному порівнянню довгому й розпливчастому опису» [Мокиєнко 2016, с. 37].

Фіксуємо трансформовану одиницю *сидіти в кріслі* (узуальна ФО на коні *бути (сидіти)* – “займати значне становище в суспільстві”) [Білоноженко, 2003, с. 231]. Зокрема, слова-компоненти *сидіти в кріслі* у внутрішній формі ФО створюють образ людини, яка перебуває при владі: *Великою відповідальністю є утримати МОЗ вільним від корупції і це абсолютно в руках того, хто сидить в кріслі міністра* [Українська правда, 2.09.2019].

Спостерігаємо використання субституції для утворення фразеологізму *перепишує під себе* (пор.: *прибирати до [своїх] рук (до себе)* – “привласнити, підпорядкувати своїй владі що-небудь (про якусь кількість осіб)”) [Білоноженко 2003, 419]. Завдяки заміні слів-компонентів фразеологізм набуває дещо іншого значення – лобіювання своїх інтересів з метою збагачення. Наводимо ілюстрацію: *Компанія оприлюднила пресреліз «Приватний монополіст перепишує правила роботи енергоринку під себе»* [Українська правда, 21.05.2020]. Функціонування трансформованих одиниць свідчить про поповнення фразеологічного масиву української мови.

На думку І. В. Арнольд, функціонально-системний підхід «вимагає вивчення функцій мовних елементів у їхній взаємодії з умовами й завданнями спілкування, тобто передбачає діалектику функції й системи. Функціональний і

системний підходи доповнюють один одного й поєднуються в підході до мови як до адаптивної системи» [Арнольд, 1991, с. 7].

Серед основних відмінних рис сучасної лінгвістики Є. С. Кубрякова виділяє функціоналізм «як такий підхід у науці, коли центральною її проблемою стає вивчення функцій досліджуваного об'єкта, питання про його призначення, особливості його природи у світлі виконуваних завдань, його пристосованість до їх виконання тощо» [Кубрякова, 1995, с. 218] і експланаторність як прагнення сучасної лінгвістики знайти пояснення «і внутрішньої організації мови, і її окремим модулям, і архітектоніці текстів, і реальному здійсненню дискурсу, і породженню й розумінню мовлення тощо» [Там же, с. 222].

Слід наголосити, що і узуальні, і трансформовані фразеологізми виконують перш за експресивно-оцінну функцію. В. М. Мокиєнко підкреслює, що частотність уживання ФО безпосередньо залежить від функціональної заданості тексту, від його тематичного й ідейного сюжету й від його соціальної спрямованості [Мокиєнко, 2017, с. 28]. Необхідність відобразити інформацію економічного характеру спонукає автора статті використовувати фразеологізми для позначення соціального стану, градації бідних / багатих: *Чинovníки нехтують проблемами соціально вразливих груп людей. Останнім пропонують **крихти зі столу**, а собі встановлюють захмарні зарплати; Хоча нова хвиля корупціонерів перевершує попередників: тиха посада заступника міністра фінансів дає можливості **наповнити свої кишені мільйонами доларів*** [Українська правда, 05.11.2016].

Для позначення осіб, які міцно тримаються за державні посади, адже займають значне становище в суспільстві, економіст Володимир Лановий уживає трансформовані фразеологізми: *зубами тримаються за крісла; вчепилися за посади; сидів "нагорі"*. ФО відображають негативне оцінне значення, про що свідчать дієслівні слова-компоненти *тримаються, вчепилися*, реалізуючи додаткові семи «працювати будь-що», «зберігати за собою посаду, докладаючи всіх зусиль», «бути при владі». Наводимо ілюстрації: *Судді **зубами тримаються за крісла** і готові залежати від вказівок адміністрації; Вони **вчепилися за посади**, аби ще хоч трохи посмоктати країну; Так намагалися робити й інші, хто **сидів "нагорі"**, втрачав електоральну підтримку і пручався втраті влади* [Українська правда, 05.11.2016].

За допомогою методу дискурсивного аналізу визначаються дискурсивні ознаки та лінгвопрагматичні особливості функціонування фразеологізмів у

різних комунікативних ситуаціях медійного дискурсу. Поділяємо думку Ф. С. Бацевича щодо визначення лінгвістичної прагматики: «Лінгвістична прагматика – напрям сучасної лінгвістики, що ґрунтується на виявленні та описі функціонування суб'єктивного чинника в Мові, Мовленні та Комунікації як модусах існування живої природної мови» [Бацевич, 2011, с. 12]. Порівнюючи дискурс зі звичайним оповіданням, Е. Бенвеніст намагається зрозуміти його в комунікативно-прагматичному аспекті, підкреслюючи, що в дискурсі на перший план висуваються мовець і слухач, а також «намір першого певним чином вплинути на другого» [Бенвеніст, 1974, с. 279]. Таке розуміння поняття *дискурс* впливає на всі види прагматичного і соціально-зумовленого мовлення.

Висновки. Прагматика орієнтована на вивчення ефективності комунікації, досліджуючи ті чи ті комунікативні стратегії та з'ясовуючи аксіоматику спілкування. Виявлення прагматичних аспектів медійного дискурсу, крім лінгвістичного аналізу вербальних форм комунікації, передбачає проведення аналізу комунікативних практик, маніпулятивних тактик і прихованих інтенцій, а також культурологічного аналізу. К. С. Серажим характеризує лінгвопрагматичний метод як такий, що уможливило вивчення «ролей комунікантів, комунікативно-прагматичних намірів адресанта, міжособистісних стосунків учасників комунікації» тощо [Серажим 2002, 24]. У нашому дослідженні цей метод застосовується передусім для з'ясування маніпулятивного впливу засобами фразеології на комунікантів, а також мети вживання фразеологізмів у медійному дискурсі.

Важливим є простежити, з якою метою використовують фразеологічні одиниці для формування і функціонування різних типів соціальних інститутів, і як інститути у свою чергу здатні створювати, формувати й використовувати дискурс. Відповідно соціальні інститути (політичний, дипломатичний, адміністративний, юридичний, освітній, релігійний тощо) мають значний контроль над формуванням життєвого досвіду суспільства й тим, як люди класифікують цей світ. На думку Є. Кожем'якіна, у медійному дискурсі відбувається конвертація інформації у змісти (конструювання знання), переклад знання з одного рівня (наприклад, інституціонального) на інший (наприклад, повсякденний), зрощення інформації різного типу (наприклад, політичної й розважальної, рекламної) або ж створення особливого знання, що має відношення тільки до медійної дійсності [Кожемякин, 2010].

Аналіз лінгвопрагматичних особливостей функціонування фразеологізмів у медійному дискурсі є необхідною умовою у процесі вивчення й розуміння реальних інтенцій суспільно-політичних діячів, представників громадськості, культури тощо під час їх виступів. Зокрема, у лінгвістиці розмежовують свідомий (інтенційний) та побічний / попутний (неінтенційний) вплив [Карасик, 2002], відповідно за усвідомлюваністю використання протиставляються усвідомлювальні (планові) і неусвідомлювальні (підсвідомі, непланові) комунікативні стратегії.

Прагматичні стратегії відповідають за адекватний вибір мовних засобів з метою ефективного впливу на адресата. І. Ю. Шкіцька виділяє діалогові стратегії, пов'язані з контролем за організацію діалогу, а також риторичні, що передбачають використання різних прийомів ораторського мистецтва. Згідно із цією класифікацією, маніпулятивна стратегія позитиву є допоміжною, зокрема прагматичною, стратегією, оскільки передбачає оцінку ситуації та вибір способів впливу, ефективних у кожному конкретному випадку [Шкіцька, 2012, с. 27].

За допомогою використання широкого спектру маніпулятивних мовних засобів відбувається вплив на суспільну свідомість, трансформація поглядів на моральні принципи, ідеали. Правильний добір мовних засобів лексичного, фразеологічного рівнів, комбінування стилістичних прийомів, комунікативних мовних стратегій гарантовано приведуть до успішної комунікації. ФО відіграють особливу роль у процесі комунікації, прагматична цінність яких полягає в здатності вплинути на адресата в певній комунікативній ситуації.

Дослідження фразеологічних одиниць у медійному дискурсі відображає українську ментальність. Для позначення нових реалій, подій, нової категоризації і концептуалізації комунікант створює, на підставі вже існуючих моделей ФО, трансформовані одиниці, що набувають інших відтінків значення. Функціонування трансформованих фразеологізмів у медійному дискурсі демонструє лінгвокреативні механізми свідомості, а також динаміку оцінного, ідеологічного й культурного сприйняття дійсності. Зміни в мовній картині світу є результатом концептуального переосмислення, детермінованого зміною світоглядних уявлень, ідеологічних принципів, а також емпіричним досвідом особистості.

Проведене дослідження не вичерпує порушеної проблематики і передбачає низку **перспектив** щодо подальших розвідок, які вбачаємо в аналізі

особливостей функціонування фразеологізмів української мови в медійному дискурсі в лінгвопрагматичному, когнітивному аспектах.

Література:

1. Арнольд, И. В. *Основы научных исследований в лингвистике* (Москва, 1991).
2. Бацевич, Ф. С. Вступ до лінгвістичної прагматики (Київ, Академія, 2011).
3. Бенвенист, Э. *Общая лингвистика* (Москва, Прогресс, 1974).
4. Глуховцева, І. Я. “Динаміка української фразеології кінця ХХ – початку ХХІ століття: тенденції розвитку.” Автореферат дис. канд. філол. наук, Харків, 2012.
5. Жуйкова, М. В. *Динамічні процеси у фразеологічній системі східнослов'янських мов*: монографія (Луцьк, 2007).
6. Карасик, В. И. *Языковой круг: личность, концепты, дискурс*: монография (Волгоград, Перемена, 2002).
7. Князь, Т. М. “Трансформації лексичного наповнення фразеологізмів як свідчення динаміки поняття «заможність».” *Лінгвістичні дослідження* 39 (2015): 21-27.
8. Кожемякин, Е. “Массовая коммуникация и медиадискурс: к методологии исследования (опубликовано с некоторыми изменениями).” *Научные ведомости Белгородского государственного университета, Серия: Гуманитарные науки* 2 (73) (2010): 13-21, http://www.discourseanalysis.org/ada2_1/st20.shtml
9. Кубрякова, Е. С. “Эволюция лингвистических идей во второй половине ХХ века.” *Язык и наука в конце ХХ века* (1995): 144–238.
10. Кубрякова, Е. С. *В поисках сущности языка: Когнитивные исследования* (Москва, Знак, 2012).
11. Мокієнко, В. М. “Устойчивые сравнения в системе фразеологии.” *Устойчивые сравнения в системе фразеологии*: коллективная монография (2016): 37-49.
12. Мокієнко, В. М. “Фразеология в современной публицистике.” *Славянская фразеология в современных СМИ (публицистический дискурс)*: коллективная монография. (Грайфсвальд, 2017): 26-36.
13. Селиванова, Е. А. “Процессы неологизации в ракурсе динамики этносознания.” *Лексико-грамматические инновации в современных восточнославянских языках* (Днепропетровск, Пороги, 2007): 57-60.
14. Серажим, К. С. *Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектура, варіативність (на матеріалах сучасної газетної публіцистики)*: монографія (Київ, 2002).
15. Серебренников, Б. А. *Роль человеческого фактора в языке. Язык и порождение речи* (Москва, Наука, 1991).
16. Серио, П. “Как читают тексты во Франции.” *Квадратура смысла: Французская школа анализа дискурса* (Москва, Прогресс, 1990): 12-54.
17. Степаненко, М. *Публіцистично-політичні перифрази в українській мові*: монографія (Полтава, Дивосвіт, 2018).

© Knyaz T. M. [Knyaz' T. M.], knyaz_tm@ulr.net

Methodological Principles of Investigating Ukrainian Phraseologisms in Media Discourse [Metodologichni zasady doslidzhennja frazeologizmiv ukrai'ns'koi' movy v medijnomu dyskursi] (in Ukrainian)

18. Шкіцька, І. Ю. *Маніпулятивні тактики позитиву: лінгвістичний аспект*: монографія (Київ, 2012).
19. Dijk, van T.A. "On Context." *Discourse Society* 10 (1999): 291–292.
20. Talbot, M. *Media Discourse: Representation and Interaction* (Edinburgh, Edinburgh University Press, 2007).
21. Fairclough, N., & Wodak, R. "Critical discourse analysis." *Discourse as social interaction – Discourse studies* 1, 2, Ed. T.A. Van Dijk London: SAGE Publications. (1996): 259–283.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

22. Білоноженко, В. М. & Гнатюк, І. С. & Дядчук, В. В. *Словник фразеологізмів української мови* (Київ, Наук. думка, 2008).
23. *Радіо Свобода*: інтернет-видання, <https://www.radiosvoboda.org/>
24. *Українська правда*: інтернет-видання, <https://www.pravda.com.ua/>

References:

1. Arnol'd, I. V. *Osnovy nauchnyh issledovanij v lingvistike* [=Fundamentals of scientific research in linguistics], (Moskva, 1991). (In Russ.).
2. Batsevych, F. S. *Vstup do lingvistichnoi prahmatyky* [=Entering of Linguistic Pragmatics] (Kyiv, Akademiia, 2011) (in Ukr.).
3. Benvenist, Je. *Obshhaja lingvistika* [=General Linguistics] (Moskva, Progress, 1974) (In Russ.).
4. Hlukhovtseva, I. Ia. "Dynamika ukrainkoï frazeolohii kintsia KhKh – pochatku KhKhI stolit'ia: tendentsii rozvytku. [Dynamics of Ukrainian Phraseology of the late XX – early XXI centuries: development trends]." Avtoreferat dys. kand. filol. nauk (Kharkiv, 2012) (in Ukr.).
5. Zhuikova, M. V. *Dynamichni protsesy u frazeolohichnii systemi shkidnoslovianskykh mov* [=Dynamic processes in the Phraseology system of East Slavic languages]: monohrafiia (Lutsk, 2007) (in Ukr.).
6. Karasik, V. I. *Jazykovoï krug: lichnost', koncepty, diskurs: monografija* [=Language circle: personality, concepts, discourse] (Volgograd, Peremena, 2002) (In Russ.).
7. Kniaz, T. M. "Transformatsii leksychnoho napovnennia frazeolohizmiv yak svidchennia dynamiky poniattia «zamozhnist»" [=The Transformation of the Lexical Filling of Phraseological Units as Evidence of Dynamic Concept «Prosperity»]. *Linhvistychni doslidzhennia* 39 (2015): 21-27 (in Ukr.).
8. Kozhemjakin, E. "Massovaja kommunikacija i mediadiskurs: k metodologii issledovanija (opublikovano s nekotorymi izmenenijami) [=Mass communication and media discourse: to research methodology (published with some changes)]." *Nauchnye vedomosti Belgorodskogo gosudarstvennogo universiteta. Serija: Gumanitarnye nauki* 2 (73). (2010): 13-21, http://www.discourseanalysis.org/ada2_1/st20.shtml (In Russ.).
9. Kubrjakova, E. S. "Jevoljucija lingvisticheskikh idej vo vtoroj polovine XX veka [=Evolution of Linguistic ideas in the second half of the 20th century]". *Jazyk i nauka v konce XX veka* (1995): 144–238 (In Russ.).

© Князь Т. М. [Князь Т. Н.], knyaz_tm@ulr.net

Методологічні засади дослідження фразеологізмів української мови в медійному дискурсі
[Методологические принципы исследования фразеологизмов украинского языка в медийном дискурсе]
(Українською / На укр. яз.)

10. Kubriakova, E. S. *V poiskah sushhnosti jazyka: Kognitivnye issledovaniya* [=In search for the essence of language: Cognitive research] (Moskva, Znack, 2012) (In Russ.).
11. Mokienko, V. M. "Ustojchivye sravneniya v sisteme frazeologii" [=Sustained comparisons in the Phraseology system]." *Ustojchivye sravneniya v sisteme frazeologii: kollektivnaya monografiya* (2016): 37-49 (In Russ.).
12. Mokienko, V. M. "Frazeologiya v sovremennoy publicistike" [=Phraseology in modern journalism]." *Slavjanskaja frazeologija v sovremennyh SMI (publicisticheskij diskurs): kollektivnaya monografiya. Grajfsval'd* (2017): 26-36 (In Russ.).
13. Selivanova, E. A. "Processy neologizacii v rakurse dinamiki jetnosoznaniya" [=Neologization processes in the aspect of ethnic consciousness dynamics]." *Leksiko-grammaticheskie innovacii v sovremennyh vostochnoslavjanskijh jazykah* (Dnepropetrovsk, Porogi 2007): 57-60 (In Russ.).
14. Serazhym, K. S. *Dyskurs yak sotsiolinhvalne vavyshche: metodolohiia, arkhitektonika, varyativnist (na materialakh suchasnoi hazetnoi publitsystyky)* [=Discourse as a social and linguistic phenomenon: methodology, architectonics, variability (based on modern newspaper journalism)]: monohrafiia (Kyiv, 2002) (in Ukr.).
15. Serebrennikov, B. A. *Rol' chelovecheskogo faktora v jazyke. Jazyk i porozhdenie rechi* [=The role of the human factor in language. Language and speech generation] (Moskva, Nauka, 1991) (In Russ.).
16. Serio, P. "Kak chitajut teksty vo Francii" [=How to read texts in France]." *Kvadratura smysla: Francuzskaja shkola analiza diskursa* (Moskva, Progress, 1990): 12-54. (In Russ.).
17. Stepanenko, M. *Publitsystychno-politychni peryfrazy v ukraïnskii movi* [=Journalistic-political periphrases in Ukrainian language]: monohrafiia (Poltava, Dyvosvit, 2018) (in Ukr.).
18. Shkitska, I. Iu. *Manipuliatyvni taktyky pozytyvu : lnhvistychnyi aspekt* [=Manipulative positive tactics: linguistic aspect]: monohrafiia (Kyiv, 2012) (in Ukr.).
19. Dijk, van T. A. "On Context." *Discourse Society* 10 (1999): 291–292.
20. Talbot, M. *Media Discourse: Representation and Interaction* (Edinburgh, Edinburgh University Press, 2007).
21. Fairclough, N., & Wodak, R. "Critical discourse analysis." *Discourse as social interaction – Discourse studies* 2, ed. T. A. Van Dijk (London, SAGE Publications, 1996): 259–283.

Source Base:

22. Bilonozhenko, V. M., Hnatiuk, I. S., Dyatchuk, V. V. *Slovnyk frazeolohizmiv ukraïnskoi movy* [=Dictionary of phraseology of the Ukrainian language] (Kyiv, Naukova dumka, 2008) (in Ukrainian).
23. *Ukrainskyi tyzhden*, Site of journal «Ukrainian Week», <https://tyzhden.ua>.
24. *Ukrainska pravda: internet-vydannia* [=Site of journal «Ukrainian Truth»], <https://www.pravda.com.ua/>
25. *Tsenzor.Net*: internet-vydannia, Site of journal «Censor.Net», <https://censor-net.ua/>

© Kniaz T. M. [Knjaz' T. M.], knjaz_tm@ulr.net

Methodological Principles of Investigating Ukrainian Phraseologisms in Media Discourse [Metodologichni zasady doslidzhennja frazeologizmiv ukrai'ns'koi' movy v medijnomu dyskursi] (in Ukrainian)